

CONCEPT ACCOUNTANTSVERSLAG 2024

Gemeenschappelijke regeling Stark

3 april 2025

Per saldo persoonlijker

Independent Member of
PrimeGlobal

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Controlebevindingen en actualiteiten
- Procesbeheersing
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Aan het bestuur van de gemeenschappelijke regeling Stark
T.a.v. de heer J. Westendorp, voorzitter
Postbus 740
7900 AS HOOGEVEEN

Behandeld door: Erik Vriesen en Pim Wellinghoff
Ons kenmerk: 2025.
Datum: 3 april 2025

Geacht bestuur,

Hierbij ontvangt u de controleverklaring bij de jaarrekening 2024 van uw organisatie alsmede een exemplaar van de gewaarmerkte jaarstukken. Onze controleverklaring hebben wij gedateerd op 3 april 2025. Dit is de datum waarop de vaststelling van de jaarstukken plaatsvindt.

In deze brief gaan wij in op de strekking van onze controleverklaring, mogelijke geconstateerde afwijkingen, de bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken en rapporteren wij, voor zover dit noodzakelijk of vereist is, over onze bevindingen en adviezen.

Onze bevindingen en opmerkingen daarbij zijn bedoeld om het bestuur te ondersteunen bij de bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken.

Wij benadrukken dat verspreiding van de controleverklaring met handtekening en de gewaarmerkte jaarrekening niet is toegestaan. In hoofdstuk 2 leggen wij uit waarom dat belangrijk is en hoe u aan de publicatieverplichtingen kunt voldoen.

Met vriendelijke groet,

Eshuis Registeraccountants B.V.

Inhoudsopgave

→ Inhoudsopgave	
→ Hoofdlijnen van onze controle	
→ Bestuurlijke afhandeling en publicatie	
→ Controlebevindingen en actualiteiten	
→ Procesbeheersing	
→ Resultaat en vermogenspositie	
→ Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen	
→ Automatiseringsomgeving	
→ Onafhankelijkheid gewaarborgd	
→ Afsluiting	
1. De hoofdlijnen van onze controle	4
2. Bestuurlijke afhandeling en publicatie.....	6
3. Controlebevindingen en actualiteiten	7
4. Procesbeheersing	11
5. Resultaat en vermogenspositie.....	15
6. Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen	16
7. Automatiseringsomgeving	17
8. Onafhankelijkheid gewaarborgd	18
9. Afsluiting	19

CONCEPT

1. De hoofdlijnen van onze controle

- Inhoudsopgave
- **Hoofdlijnen van onze controle**
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Controlebevindingen en actualiteiten
- Procesbeheersing
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Onderwerp	Bevindingen
Strekking van de controleverklaring	Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring inzake de getrouwheid van de jaarrekening.
Controleverschillen	Er zijn geen ongecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd.
Resultaat en vermogenspositie	Uw resultaat voor mutatie reserves over 2024 bedraagt € 178.000 negatief. Het bestuur keurt het in de jaarrekening opgenomen resultaatbestemmingsvoorstel goed. Het eigen vermogen komt na toevoeging van het resultaat uit op € 2.289.000. Uw solvabiliteit bedraagt eind 2024 11,4%.
Verslaggeving en WNT	Uit onze controle blijkt dat de jaarrekening 2024 overeenkomstig de verslaggevingsvoorschriften is opgesteld. Wij hebben daarnaast vastgesteld dat de overige informatie die in de jaarverslaggeving is opgenomen niet inconsistent is met de informatie in de jaarrekening en de door ons verkregen controle-informatie. Tevens hebben wij vastgesteld dat is voldaan aan de WNT.
Kwaliteit van de interne beheersing	Ons algemene beeld is dat de kwaliteit van de interne beheersing bij uw organisatie vergelijkbaar is met dat van voorgaande jaren. Vorig jaar hebben we met u vooral gesproken over het beter zichtbaar maken van interne beheersmaatregelen en de daarvan losstaande interne controle ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording. Stark kent een cultuur waarbij het gestructureerd vastleggen van contractuele afspraken niet altijd de juiste aandacht krijgt. U heeft voor de belangrijkste risico's beheersingsmaatregelen getroffen. In hoofdstuk 4. Procesbeheersing is een overzicht opgenomen van de (detail)bevindingen en aanbevelingen inzake de interne beheersing. De personele wijzigingen in het najaar van 2024 zorgen ervoor dat de stabiliteit van de afgelopen jaren doorbroken wordt. Uit onze controles zijn echter geen (significante) tekortkomingen gebleken.
Signalen van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik	Tijdens de controle hebben wij met u gesproken over frauderisico's, fraudesignalen en uw interne beheersing. U heeft ons onder meer bevestigd dat er in de organisatie geen gevallen zijn gemeld van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik. Wij hebben tijdens de controle geen aanwijzingen verkregen dat bij u sprake is van fraude dan wel misbruik of oneigenlijk gebruik. Stark beschikt sinds eind 2023 over een organisatie brede frauderisicoanalyse. Dat vinden wij een goede ontwikkeling, omdat u daarmee inzicht vergaard in de frauderisicofactoren en op grond van dat inzicht een afweging kan worden gemaakt of adequate beheersmaatregelen zijn geïmplementeerd. De maatschappelijke trend beweegt zich richting een fraudebeheersplan, waarin naast risico's ook maatregelen, restrisico's en vervolgacties nadrukkelijk een plaats krijgen.

- Inhoudsopgave
- Hoofdpijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Controlebevindingen en actualiteiten
- Procesbeheersing
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Belangrijke schattingen in de jaarrekening	Iedere jaarrekening bevat schattingen met betrekking tot bijvoorbeeld de waardering van vaste activa, vorderingen en het afgrenzen van verplichtingen. Wij hebben vastgesteld dat de door het management gehanteerde schattingsmethoden ongewijzigd zijn ten opzichte van voorgaand jaar en dat de door het management gekozen methoden aanvaardbaar zijn.
Dataveiligheid en IT	De eisen die in de praktijk gesteld worden aan IT en dataveiligheid nemen nog steeds toe en op alle fronten de norm halen is gelet op uw schaalgrootte uitdagend geworden. De invoering van NIS2 in 2025 en de doorontwikkeling van de BIO naar BIO2 zijn belangrijke actuele ontwikkelingen op IT-gebied. Wij vragen u voldoende aandacht te hebben voor deze onderwerpen, omdat een gedegen voorbereiding gewenst is. Voor onze belangrijkste observaties ten aanzien van de IT-omgeving en informatieveiligheid, verwijzen wij naar hoofdstuk 4. Procesbeheersing.
Rechtmatigheidsverantwoording	Het bestuur heeft, op basis van een voorgeschreven format, in de jaarrekening verantwoording afgelegd over de rechtmatigheid van de jaarrekening. Hierbij heeft het bestuur de in de waarderingsgrondslagen opgenomen, en de door het bestuur vastgestelde, verantwoordingsgrens van afgerond € 925.000 gehanteerd. Het bestuur heeft verklaard dat de omvang van de niet rechtmatig tot stand gekomen baten en lasten € 1,3 miljoen bedraagt en daarmee de verantwoordingsgrens overschrijden. Wij hebben vastgesteld dat deze rechtmatigheidsverantwoording getrouw is opgesteld. De belangrijkste aandachtspunten voor Stark zien toe op het maken van interne afspraken over het begrip tijdigheid voor begrotingsafwijkingen en het koppelen van de controlewerkzaamheden aan de geïdentificeerde risico's en interne beheersmaatregelen.

CONTOUR

2. Bestuurlijke afhandeling en publicatie

- Inhoudsopgave
- Hoofdpijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Controlebevindingen en actualiteiten
- Procesbeheersing
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

De bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken bestaat uit een aantal stappen. Het bestuur behandelt in de vergadering de jaarstukken, met inbegrip van de jaarrekening en stelt deze vervolgens voorlopig vast. De definitieve vaststelling volgt later dit jaar in het bestuur nadat de jaarrekening door de deelnemende overheden is beoordeeld. Formeel hebben zij echter niet de mogelijkheid om wijzigingen voor te stellen of aan te brengen. Ter afronding ondertekenen de voorzitter en de secretaris van het bestuur de jaarrekening.

Er zit enige tijd tussen de verzending van de conceptstukken aan het bestuur en de vergadering waarin de vaststelling in eerste aanleg plaatsvindt. Mochten in die periode omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarrekening noodzakelijk maken, dan moet een dergelijke aanpassing nog worden gemaakt. Dat kan ook een gebeurtenis zijn, die effect heeft op uw inschattingen met betrekking tot de continuïteit van de organisatie. In die situatie vervalt onze toestemming tot openbaarmaking. Dat geldt ook in geval de jaarrekening om andere redenen gewijzigd wordt alvorens tot vaststelling wordt overgegaan. Wij verzoeken u in deze gevallen met ons in contact te treden om gezamenlijk de noodzakelijke vervolgstappen te bespreken.

Wij hebben één exemplaar van de controleverklaring voorzien van een originele handtekening. Dit exemplaar is uitsluitend bedoeld om in uw eigen archief opgenomen te worden. Dit exemplaar mag op geen enkele wijze worden verspreid. Publicatie van deze verklaring op de website is niet toegestaan. Deze werkwijze is van belang om misbruik van onze handtekening te voorkomen. Indien wij constateren dat toch gebruik gemaakt is van een controleverklaring met onze handtekening zullen wij u verzoeken deze van de website te verwijderen of uw indiening bij stakeholders ongedaan te maken. Vanzelfsprekend treden wij in die situaties met u in overleg over de manier waarop dit moet plaatsvinden.

Het andere exemplaar van de controleverklaring is voorzien van de naam van onze accountantspraktijk en de naam van de accountant, echter zonder persoonlijke handtekening. Bij openbaarmaking van de controleverklaring dient u gebruik te maken van het exemplaar van de controleverklaring dat niet is voorzien van een persoonlijke handtekening.

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat het afschrift van onze controleverklaring zonder persoonlijke handtekening, wordt openbaar gemaakt, mits de opgemaakte jaarrekening tijdens de bestuurlijke afhandeling ongewijzigd blijft en wordt vastgesteld.

Openbaarmaking van de controleverklaring is slechts toegestaan tezamen met de jaarstukken. Hiervoor gebruikt u een exemplaar zonder ons waarmerk. De gewaarmerkte versie van de jaarrekening is uitsluitend voor uw eigen archief. Indien u de jaarstukken en de controleverklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat de jaarstukken goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarstukken in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat ('u verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening').

Wij herhalen dat publicatie van de door ons gewaarmerkte jaarrekening en de controleverklaring met originele handtekening op welke wijze dan ook niet is toegestaan.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- **Controlebevindingen en actualiteiten**
- Procesbeheersing
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

3. Controlebevindingen en actualiteiten

3.1 Rechtmatigheidsverantwoording

Sinds boekjaar 2023 neemt u een rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening. Hiermee legt het bestuur verantwoording af over het voldoen aan de financiële spelregels in de organisatie. Wij hebben vastgesteld dat het bestuur in de rechtmatigheidsverantwoording, welke is opgenomen in de jaarrekening, concludeert dat de omvang van de niet rechtmatig tot stand gekomen baten en lasten € 1.292.000 bedragen. Dit betekent dat de door het bestuur geconstateerde rechtmatigheidsbevindingen de verantwoordingsgrens hebben overschreden. De verantwoordingsgrens is door het bestuur in de waarderingsgrondslagen vastgesteld op 3% van de totale lasten.

Wij hebben in het kader van onze jaarrekeningcontrole vastgesteld dat de in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording getrouw is.

Relevante criteria

De drie relevante criteria waar middels de rechtmatigheidsverantwoording over wordt verantwoord zijn als volgt:

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium ziet toe op de eisen die worden gesteld aan de uitvoering van de financiële beheershandelingen. Deze voorwaarden hebben betrekking op het voldoen aan wet- en regelgeving, zoals de Europese aanbestedingswetgeving. Bij Stark zijn de van toepassing zijnde wet- en regelgeving vastgelegd in het normenkader welke op 18 december 2023 door het bestuur is vastgesteld. Als de van toepassing zijnde voorwaarden niet zijn nageleefd, kan dit leiden tot een onrechtmatigheid.

Er zijn geen bevindingen geconstateerd in de rechtmatigheidsverantwoording ten aanzien van het voorwaardencriterium.

Begrotingscriterium

Het begrotingscriterium ziet toe op het budgetrecht van het bestuur. Financiële handelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten en de mutaties in de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting (begrotingscriterium). De begroting is hiermee kaderstellend en afwijkingen hiervan zijn in principe onrechtmatig.

De financiële verordening (2018) speelt een cruciale rol in de wijze waarop GR Stark dient om te gaan met de geautoriseerde begroting en welke afwijkingen als onrechtmatig dienen te worden aangemerkt. Overschrijdingen van lasten zijn altijd onrechtmatig. Een afwijking van de begroting ten aanzien van de onderschrijding van de lasten, en overschrijding en onderschrijding van de baten is echter niet onrechtmatig, wanneer dit conform de afspraken met het bestuur als acceptabel wordt aangemerkt én

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- **Controlebevindingen en actualiteiten**
- Procesbeheersing
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

tijdig wordt gemeld en vastgesteld door het bestuur. Het begrip tijdigheid en acceptabel is in uw financiële verordening op dit moment echter niet zuiver gedefinieerd. Wij verwachten dat u dit in het komende jaar in de financiële verordening vastlegt en daarbij ook een dergelijk kader voor investeringskredieten inricht. Daarbij is het sowieso aan te raden om tenminste eens per vier jaar verordeningen te actualiseren.

Ten aanzien van het begrotingscriterium is in de rechtmatigheidsverantwoording geconstateerd dat sprake is van een overschrijding van de lasten ten opzichte van de begroting ter grootte van € 1.292.000. In de jaarrekening heeft u toegelicht dat deze overschrijding grotendeels wordt veroorzaakt door de toegenomen loonkosten als gevolg van indexaties in de CAO. De loon- en prijsontwikkelingen worden gecompenseerd door de hogere Rijksbijdrage.

Misbruik & oneigenlijk gebruik

Onder misbruik wordt verstaan: het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte overheidssubsidies of -uitkeringen te verkrijgen, dan wel met het doel om voor een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Misbruik van overheidsgelden kan gelijk worden gesteld met het plegen van fraude, om zich onrechtmatig overheidsgelden toe te eigenen. Bij fraude passen beheersmaatregelen zoals fraudepreventie, handhaving, fraudeopsporing en sancties.

Onder oneigenlijk gebruik wordt verstaan: het door het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, verkrijgen van overheidsbijdragen of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan (de 'geest van de wet'). De beheersmaatregelen die daarbij passen zijn: handhaving, voorlichting, analyse toepassing en actualisering wet- en regelgeving.

Een andere belangrijke wijziging met betrekking tot de verantwoording van Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O) is dat bevindingen met betrekking tot het M&O-criterium niet langer worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording zelf. Als het M&O-beleid is toegepast en heeft geleid tot bijvoorbeeld terugvorderingen en sancties, wordt dit niet als onrechtmatigheid beschouwd. Via de paragraaf bedrijfsvoering is het echter verplicht om inzicht te geven in de aard en de (financiële) impact van het geconstateerde misbruik bij de gemeenschappelijke regeling. Dit betekent dat de organisatie nog steeds actie moet ondernemen om deze kwesties aan te pakken, terwijl de accountant hierin een stap terugzet.

U heeft geen specifiek beleid ten aanzien van misbruik en oneigenlijk gebruik en wij adviseren u dan ook om deze op korte termijn op te stellen. Er is geen sprake van meldingen van misbruik en oneigenlijk gebruik die in de paragraaf bedrijfsvoering moeten worden toegelicht.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- **Controlebevindingen en actualiteiten**
- Procesbeheersing
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

3.2 Nieuwbouw - vaststellingsovereenkomst aanbestedingskwestie

Uit onze controle van de jaarrekening 2024 blijkt dat door Stark een vaststellingsovereenkomst is gesloten, die verband houdt met een aanbestedingsprocedure voor de inkoop van meubilair voor de nieuwe locatie die niet tot gunning heeft geleid. Deze kwestie heeft geleid tot een betaling van € 115.000. Deze post is in het resultaat verwerkt ten laste van 2024.

3.3 Continuïteit

Onderdeel van de jaarrekeningcontrole is onze beoordeling of de organisatie in de twaalf maanden na afgifte van de controleverklaring de activiteiten kan voortzetten. Deze beoordeling bestaat uit verschillende onderdelen, te beginnen met uw eigen expliciete beoordeling op dit punt. Naarmate er meer aanleiding is, is de benodigde analyse ook uitgebreider. Onderdelen van uw beoordeling zijn onder meer de vermogenspositie, de begroting voor het komende boekjaar, de ontvangen, toegezegde en vastgestelde subsidies, de mate waarin u eigen inkomsten weet te genereren en de door u gesignaleerde risico's en de wijze waarop u inspeelt op deze risico's.

Er zijn verschillende aspecten die van invloed zijn op de continuïteitsrisico's. Dit zijn macro-economische ontwikkelingen, zoals hoge inflatie, energieprijswontwikkelingen, subsidie zekerheid en bezuinigingen als gevolg van politieke beslissingen. Wij verwachten van u dat u deze aspecten meeneemt in uw inschatting van continuïteitsrisico's. Uw analyse is immers het startpunt van onze eigen inschatting over uw continuïteit. Op dit moment maakt u voornamelijk impliciet inschattingen ten aanzien van de continuïteit en het is slechts beperkt onderdeel van een proces waarin verschillende belanghebbenden worden betrokken, zoals het management, het bestuur en uw toezichthouders. Onze aanbeveling is om de risico's en uw maatregelen expliciet vast te leggen en te bespreken binnen uw organisatie.

Ondanks het ontbreken van deze expliciete vastlegging, hebben wij voldoende controle-informatie verkregen om met redelijke mate van zekerheid te kunnen concluderen dat continuïteit van uw organisatie in de komende 12 maanden is geborgd.

3.4 Duurzaamheidsverslaggeving

Duurzaamheid is een centraal thema in de samenleving en speelt een belangrijke rol in beleidsstukken en besluiten. De CSRD-rapportage, die in 2025 voor grotere ondernemingen gaat gelden, biedt een systematische aanpak voor duurzaamheidsverslaggeving. Hoewel u voorlopig niet verplicht bent tot integrale CSRD-rapportage, hebben aangesloten gemeenten wel diverse duurzaamheidsdoelstellingen en ambities. Transparante informatievoorziening over duurzaamheid wordt steeds meer verwacht, ook van de publieke sector.

Het inrichten van een vorm van duurzaamheidsverslaggeving kunt u mogelijk doen middels de vrijwillige duurzaamheidsverslaggeving (VSME). Deze zal mogelijk ook van toepassing worden voor de publieke sector, en dit betreft een beknopte versie van de CSRD-eisen die het mogelijk maakt om op een laagdrempelige manier in te stappen in deze ontwikkeling. Wij raden u aan de duurzaamheidscriteria te identificeren die voor uw organisatie belangrijk en beïnvloedbaar zijn. Daarnaast is het van belang om duidelijke afspraken te maken tussen het bestuur en de organisatie over beleidskeuzes, informatievoorziening en

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- **Controlebevindingen en actualiteiten**
- Procesbeheersing
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

rapportage met betrekking tot duurzaamheid. Begin met een betrouwbare nulmeting om de huidige situatie in kaart te brengen en toekomstige vooruitgang te meten. Door deze stappen te volgen, kan uw organisatie op een gestructureerde en effectieve manier starten met duurzaamheidsverslaggeving.

3.5 Fraude

Door maatschappelijke ontwikkelingen is er in toenemende mate aandacht voor fraudepreventie, maar ook op onderwerpen zoals corruptie, omkoping en (het bewust niet naleven van) wet- en regelgeving. Onder andere door de toenemende aandacht voor deze onderwerpen, wordt van organisaties steeds vaker gevraagd informatie te verstrekken over de visie, het beleid en het toezicht op integer handelen binnen uw organisatie.

Gelet op het voorgaande hebben wij vorig jaar geadviseerd dat op alle niveaus in de organisatie tenminste eenmaal per jaar gesproken wordt over de (fraude)risico's in de organisatie, de activiteiten en de maatregelen die hieromtrent getroffen zijn. Ook een interne beoordeling of de maatregelen afdoende worden gevonden hoort daarbij. Wij adviseren u de frauderisicoanalyse door te ontwikkelen naar een fraudebeheersplan, waarbij u tevens aandacht besteedt aan het onderdeel misbruik en oneigenlijk gebruik. Vanuit de rechtmatigheidsverantwoording dient er immers specifieke aandacht te worden besteed aan dit thema.

Wij dienen in onze rol als accountant ook een inschatting te maken van de frauderisico's, en gepaste werkzaamheden uit te voeren om te borgen dat er geen fraudes van materieel belang hebben plaatsgevonden. Onderdeel hiervan is het risico dat het management de interne beheersing doorbreekt, wat bij iedere organisatie een risico is. In dit kader beoordelen wij interne processen, zoals (de totstandkoming van) schattingen, ongebruikelijke transacties buiten de normale bedrijfsvoering en onzakelijke transacties met verbonden partijen. Onze werkzaamheden zien onder andere toe op het vaststellen dat prestaties geleverd zijn en de wijze waarop u dit zelf borgt, het naleven van het interne inkoopbeleid en voor u relevante aanbestedingsregels. Bepaalde delen van de opbrengstverantwoording kunnen ook onderdeel zijn hiervan.

Indien we aanwijzingen hebben van fraude communiceren wij dit met het bestuur. Indien fraude plaatsvindt in de top van de organisatie of als er niet voldoende herstelwerkzaamheden worden getroffen, zullen wij dit melden bij de externe toezichthouder.

Hoewel we tijdens de controle een professioneel-kritische houding hebben en aanzien van frauderisico's, benadrukken wij dat onze controle niet primair gericht is op het constateren van fraude. Wij hebben geen aanwijzingen voor fraude geconstateerd tijdens onze controle van de jaarrekening 2024.

- Inhoudsopgave
- Hoofdpijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Controlebevindingen en actualiteiten
- **Procesbeheersing**
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

4. Procesbeheersing

4.1 Algemeen

In het vervolg van dit hoofdstuk behandelen we de processen die onderdeel zijn geweest van onze controle. Per proces beschrijven we kort en op hoofdlijnen welke minimale beheersingsmaatregelen we verwachten aan te treffen en vervolgens geven we aan wat we hebben geconstateerd. Daar waar de norm niet helemaal scherp is gedefinieerd, hebben wij een norm beschreven die naar onze mening passend is bij de aard van het proces, de daaraan te stellen eisen en het belang voor uw organisatie.

4.2 Samenvatting procesbeheersing

In onderstaande tabel hebben we een overzicht opgenomen van alle processen die in scope zijn bij de interimcontrole en daarbij een overzicht van ons oordeel over de procesbeheersing ten tijde van de interimcontrole 2024. Daar waar er belangrijke aandachtspunten zijn en bij een score die niet groen is wordt dit toegelicht.

Proces	Score	Verwijzing
Memoriaalboekingen		Zie paragraaf 4.3
Personeel en salarissen		Zie paragraaf 4.4
Factuurafhandeling		Zie paragraaf 4.5
Betalingsverkeer		Zie paragraaf 4.5
Opbrengstenstromen		Zie paragraaf 4.6
IT- en dataveiligheid		Zie paragraaf 4.7

 Er is geen sprake van significante tekortkomingen of verbeterpunten. Hiermee concluderen wij dat dit proces in opzet en bestaan voldoende is om het proces van het opstellen van de jaarrekening te ondersteunen.

 Binnen het proces is sprake van een gemiddeld risico en/of is sprake van verschillende tekortkomingen of verbeterpunten met een potentieel gemiddelde impact op de jaarrekening, compliance en/of operationele prestaties. Deze vragen op middellange termijn actie.

 Binnen het proces is sprake van een hoger risico en/of is er sprake van verschillende tekortkomingen of verbeterpunten met een potentieel grote impact op de jaarrekening, compliance en/of operationele prestaties. Deze vragen direct actie.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Controlebevindingen en actualiteiten
- **Procesbeheersing**
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

4.3 Memoriaalboekingen

Memoriaalboekingen zijn boekingen die buiten het reguliere proces om uitgevoerd worden. Memorialen zijn bij uitstek geschikt, om bijvoorbeeld correctieboekingen of schattingen op de juiste wijze in de periodecijfers of de jaarrekening te verwerken. Omdat het om een afwijkende procesgang gaat, bestaat er, zeker voor boekingen die na het einde van een periode worden gemaakt, een groter dan regulier risico dat memoriaalboekingen niet juist, of anders bedoeld, verwerkt worden. Wij verwachten in dit proces een adequate functiescheiding door middel van een strikte doorvoering en handhaving van het vier-ogenprincipe.

Ten tijde van de interimcontrole hebben wij vastgesteld dat het mogelijk is dat medewerkers financiën zelfstandig memoriaalboekingen doorvoeren, zonder dat hier toezicht op is. Wij adviseren u de mogelijkheden te bekijken om een systeemtechnische functiescheiding te implementeren, waarbij de invoer en de controle van een memoriaalboeking technisch gezien niet door één functionaris kan worden uitgevoerd. U heeft aangegeven dat een integrale controle plaatsvindt op alle memoriaalboekingen door de business controller, maar dat de zichtbaarheid daarvan en de volledigheid van deze controle in het boekingsproces nog beter kan.

4.4 Personeel en salarissen

Wij verwachten ten aanzien van het proces personeel en salarissen dat er uitsluitend geautoriseerde mutaties in de personeels- en salarisadministratie worden doorgevoerd en dat het vier-ogen principe van toepassing is op de verwerking van de mutaties. Dat betreft zowel de in- en uitdienst mutaties als ook personele vergoedingen (secundaire arbeidsvoorwaarden) en declaraties (bijvoorbeeld reiskosten). Daarnaast bent u ervoor verantwoordelijk dat de personeelsdossiers een aantal verplichte documenten bevatten, betreffende de identificatie, loonheffing et cetera. Tevens verwachten we dat personele mutaties geautoriseerd worden door of namens de directie. Ten slotte verwachten we dat er minimaal één keer per jaar een zichtbare controle op de premiepercentages wordt uitgevoerd.

Wij hebben het proces met de proceseigenaar doorgesproken en een steekproefsgewijze controle op de mutaties uitgevoerd. Via deze werkzaamheden hebben we kunnen vaststellen dat het proces personeel en salarissen voldoet aan de verwachtingen.

Het bestuur van Stark vervult tevens de werkgeversrol in de richting van de directeur. In het kader van de directiewisseling in het afgelopen jaar hebben wij geconstateerd dat de documentatie van de genomen besluiten en daaruit voortvloeiende overeenkomsten, dan wel beëindiging daarvan, met zowel de nieuwe als de oude directeur voor verbetering vatbaar is. Tijdens de controle van de jaarrekening hebben wij geconstateerd dat een sluitende lijn aan overeenkomsten tussen de formele werkgever van de nieuwe directeur en Stark ontbreekt. Los van de aanbestedingsrechtelijke risico's, levert dit de situatie op dat onduidelijk is welke vergoeding Stark contractueel verschuldigd is. Verder is gekozen om de factuurafhandeling van deze beoogde overeenkomst in de Stark organisatie te beleggen, daarmee is in de praktijk de situatie ontstaan dat directeur de facturen die betrekking hebben op zijn eigen inzet autoriseert. Gezien het feit dat de norm c.q. onderbouwing van de factuur niet evident is, vanwege het ontbreken van een overeenkomst, maakt de positie van de directeur kwetsbaar. Vanuit ons specifieke risico, dat wij onderkennen, op het

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Controlebevindingen en actualiteiten
- **Procesbeheersing**
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

doorbreken van de interne beheersing door het management is een gebrek in een zo gevoelig proces uitermate ongewenst. Wij hebben hierover met het bestuur van gedachte gewisseld en momenteel wordt er aan een oplossing gewerkt. Ter bescherming van de directeur adviseren wij u alle transacties, facturen en declaraties, sinds het aantreden van de directeur, alsnog door de voorzitter te laten bekrachtigen.

4.5 Factuurafhandeling en betalingsverkeer

Het factuur afhandelingsproces is cruciaal om te waarborgen dat Stark niet betaalt voor goederen of diensten die niet zijn geleverd. We verwachten dat in het behandelen van inkoopfacturen de vereiste functiescheiding zichtbaar aanwezig is en dat alle facturen geautoriseerd zijn door een daartoe bevoegd persoon, waarbij de controle op de feitelijke prestatielevering gedocumenteerd is.

Net als vorig jaar constateren we dat u nog geen beleid omtrent prestatielevering heeft vastgesteld. De verantwoordelijkheid voor het bewaken en bewaren van de documentatie van de prestatielevering is op dit moment niet specifiek belegd binnen de organisatie. Het beter en toegankelijker documenteren van de wijze waarop de prestatielevering intern wordt vastgesteld is daarmee een aandachtspunt. Wij adviseren u om prioriteit te geven aan het opstellen van beleid rondom het vastleggen van de toetsing van de prestatielevering. Een normbedrag ten aanzien van de omvang van de transactie kan hierbij helpen om de administratieve last te beperken. Ook adviseren wij u om de vaststelling van prestatielevering risicogericht in te regelen en te bepalen welke soorten inkopen meer risico kennen in het kader van prestatielevering. De omvang van de transactie in relatie tot de risicoanalyse kan dan bepalend zijn voor de diepgang van de onderbouwing.

Ten aanzien van het betalingsproces is het belangrijk dat er sprake is van een vier-ogen-principe vanaf het moment dat leveranciers in de financiële administratie worden aangemaakt tot het moment waarop betalingen moeten worden verricht aan een betreffende leverancier. Wij hebben vastgesteld dat de medewerker die belast is met het betalingsproces eveneens rechten heeft binnen het financiële pakket om crediteurenstamgegevens zelfstandig te wijzigen. Bij het aanmaken of wijzigen van de crediteurenstamgegevens wordt het vier-ogenprincipe systeemtechnisch niet afgedwongen alvorens betalingen worden verricht.

4.6 Volledigheid opbrengsten

Uw organisatie kent verschillende opbrengstenstromen zoals opbrengsten assemblage, gemeentelijke bijdragen, schoonmaak, detachering, trajecten en groenvoorziening. Elk van deze stromen stelt andere eisen aan de verantwoording ervan en de controle daarop. Wij verwachten dat uw organisatie controles uitvoert, waarbij er expliciet aandacht is voor het aantonen van de volledigheid van de opbrengstenverantwoording.

Bij de detailcontrole op de juistheid en volledigheid van de opbrengsten detachering en assemblage is het in enkele gevallen lastig gebleken om de gehanteerde tarieven te onderbouwen, omdat een eenduidige archivering van prijsafspraken ontbreekt. Daarnaast heeft u geconstateerd dat de indexatie van de verkooptarieven bij één van uw inleners niet juist in het systeem was geregistreerd. U heeft contact gezocht met de desbetreffende inlener en de indexatie alsnog in rekening gebracht. Wij adviseren u om contracten op

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Controlebevindingen en actualiteiten
- **Procesbeheersing**
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

een eenduidige wijze binnen de organisatie vast te leggen en waarborgen te treffen voor de juiste en volledige registratie van de prijsafspraken in uw administratie.

Voor wat betreft de detachingsopbrengsten verwachten wij dat u de volledigheid van de opbrengstverantwoording bewaakt op basis van de urenbeweging. Wij adviseren u waarborgen te treffen die het mogelijk maken om de volledigheid van de opbrengstverantwoording vast te stellen op basis van de werktijdfactor van een gedetacheerde medewerker. Dat bijvoorbeeld door een expliciet verband te leggen met de verwachte in casu begrote opbrengst of het aantal productieve uren te normeren.

4.7 IT- en dataveiligheid

De IT-omgeving en dataveiligheid worden steeds belangrijkere onderwerpen. Op basis van onze vaktechnische normen, verwachten we bij Stark een gedragen IT-beleid, zichtbare monitoring van het IT-beleid en dat zichtbaar wordt voldaan aan wet- en regelgeving, bijvoorbeeld de regels inzake de dataveiligheid zoals opgenomen in de AVG. In het kader van de accountantscontrole kijken we bij de IT-omgeving primair naar de zogenaamde algemene maatregelen zoals informatiebeveiligingsbeleid, de toegangsbeveiliging, het wijzigingenbeheer en de continuïteit van de IT-systemen. De normen op het gebied van dataveiligheid worden vrijwel jaarlijks verder aangescherpt en dat betekent dat de lat waaraan u moet voldoen steeds hoger komt te liggen.

Op IT-gebied staat er de komende tijd veel te gebeuren. De invoering in 2025 van NIS2 en de doorontwikkeling van de BIO naar BIO2 zullen een stevige impact hebben op gemeenten en kunnen daarmee ook relevant zijn of worden voor uw organisatie. De reikwijdte van NIS2 is nog niet definitief zodat het niet zeker is of u hiermee te maken krijgt maar gemeenten hier sowieso wel onder. De nieuwe BIO-normen zijn sinds augustus 2024 bekend. Eerder was al duidelijk dat de BIO nog sterker gebaseerd is op risicomanagement en governance. Het informatiebeveiligingsbeleid zal langs die lijnen moeten worden ingericht of herschreven.

Het inbedden van de BIO in een strategisch IT-plan of -visie wordt belangrijker omdat ook de rollen en verantwoordelijkheden van het management meer aandacht krijgen. Dat betekent dat ook rapportagelijnen ontwikkeld zullen moeten worden over de naleving van de nieuwe normen. Een concrete nulmeting op de mate waarin u aan de huidige normen voldoet ontbreekt op dit moment nog. De verwachting is dat u moet concluderen dat Stark, de afgelopen jaren toegenomen voorschriften, met name op het gebied van procesbeschrijving, interne controles en IT-governance, nog onvoldoende in de praktijk heeft ingeregeld.

Het aantal BIO-normen was ruim boven de 100 en is in de nieuwe set met 60% teruggebracht en sterk vereenvoudigd. Daardoor ontstaat meer focus op feitelijke veiligheid en is het streven de nalevingsdruk te verlagen. Daarnaast worden er drie Basisbeveiligingsniveaus (BBN) losgelaten. Uit de evaluatie van de BIO blijkt dat het toepassen van de BBN's in de hand werkt dat de focus op het classificeren van de individuele systemen op BBN kwam te liggen en daardoor minder op algemeen risicomanagement en de specifieke risico's voor informatiesystemen. Een ander belangrijk aspect, uit de nieuwe NIS2-richtlijn, is de verplichting om incidenten tijdig te rapporteren aan bevoegde autoriteiten. Dit vereist een goed ingericht incidentresponsproces hebben, waarbij snel gereageerd kan worden op bijvoorbeeld cyberaanvallen of datalekken en deze binnen de gestelde termijn rapporteren. Wij adviseren u na te gaan in hoeverre dit impact gaat hebben op bijvoorbeeld de IT-governance en de naleving van de BIO-normen.

- Inhoudsopgave
- Hoofdpijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Controlebevindingen en actualiteiten
- Procesbeheersing
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

5. Resultaat en vermogenspositie

Stark heeft het boekjaar 2024 afgesloten met een negatief saldo van baten en lasten voor mutaties reserves van € 178.000. Het negatieve resultaat is ten laste gebracht van de bestemmingsreserve voor het nieuwe pand. Dit heeft ertoe geleid dat het eigen vermogen ultimo 2024 een omvang heeft van € 2.289.000. Hierdoor heeft een u solvabiliteit van 11,4% en een weerstandvermogen van 7,4% van de totale lasten. In de jaarrekening concludeert u zelf dat uw vermogenspositie en uw begroting voor de komende tijd voldoende waarborgen bieden als het gaat om de continuïteit van uw organisatie, waarbij u tevens in ogenschouw neemt dat de deelnemende gemeenten instaan voor eventuele tekorten en dus voor de continuïteit van Stark. Eveneens heeft u aangegeven dat er geen sprake is van besluiten tot significante taakwijzigingen binnen uw gemeenschappelijke regeling.

Het resultaat ten opzichte van de begroting en ten opzichte van voorgaand jaar is hiermee als volgt:

Opbouw resultaat	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
Brutomarge	6.246.000	7.060.000	7.149.000
Rijksbijdrage	20.085.000	17.867.000	19.084.000
Gemeentelijke bijdragen	4.015.000	3.853.000	3.014.000
Personeelslasten	-/- 27.314.000	-/- 26.021.000	-/- 26.137.000
Overige lasten	-/- 3.215.000	-/- 2.965.000	-/- 2.684.000
Onttrekking reserves	-/- 178.000	-/- 206.000	-/- 54.000
Gerealiseerd resultaat	0	0	0

Het exploitatieresultaat vóór gemeentelijke bijdrage was € 1.748.000 negatief (begroot: -/- € 1.983.000). Dit wijkt € 235.000 positief af ten opzichte van de begroting. Dit tekort is bijgedragen door de deelnemende gemeenten, waardoor er geen onttrekking nodig is geweest uit de algemene reserve. Het bedrijfsresultaat over 2024 bedroeg € 1.835.000 (begroot: -/- 411.000). Dit wijkt € 1,4 miljoen negatief af ten opzichte van de begroting. Bijzondere posten zijn hierbij buiten beschouwing gelaten.

De afwijking tussen de begroting en de realisatie wordt met name verklaard door een hogere rijksbijdrage als compensatie voor de loon- en prijsontwikkelingen, alsmede het wegvallen van een tweetal opdrachten met een relatief grote waarde. Op basis van bovenstaande cijfers blijkt daarnaast dat u het afgelopen jaar, en de jaren ervoor, moeite heeft gehad om de begeleidingskosten te dekken met de brutomarge.

6. Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen

- Inhoudsopgave
- Hoofdpijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Controlebevindingen en actualiteiten
- Procesbeheersing
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

De jaarrekeningcontrole voeren wij uit met een bepaalde marge. Deze marge noemen we de materialiteit. De materialiteit is voorgeschreven in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) en bevestigd in uw controleprotocol. Daarbij kan rekening worden gehouden met specifieke factoren of risico's, de zogenaamde "kwalitatieve materialiteit. Tevens gelden scherpere grenzen voor de naleving van de WNT.

Het BADO stelt dat de maximaal te hanteren materialiteit 1% bedraagt van het totaal van de lasten (inclusief toevoegingen aan de reserves). De bij u gehanteerde materialiteit bedraagt afgerond € 309.500 op basis van het totaal aan lasten van € 30.950.000. Mochten we niet-gecorrigeerde controleverschillen onderkennen die dit bedrag overschrijden dan kunnen we geen goedkeurende verklaring afgeven. Voor geconstateerde onzekerheden geldt een marge van 3% en dus een bedrag van € 928.500.

In het kader van de bestuurlijke afhandeling en het dechargeproces melden wij eventuele geconstateerde afwijkingen die niet meer gecorrigeerd zijn in de jaarrekening. Deze zijn vanaf een lager bedrag dan de materialiteit mogelijk voor u relevant. Wij melden alleen afwijkingen boven een bepaalde grens. Deze bedraagt bij u ongeveer € 15.400.

Niet-gecorrigeerde controleverschillen	Bedrag	Invloed eigen vermogen ultimo jaar	Invloed resultaat
Totaal verschillen getrouwheid	NVT	NVT	NVT
Totaal onzekerheden getrouwheid	NVT	NVT	NVT

Daarnaast informeren wij u over gecorrigeerde controleverschillen of andersoortige afwijkingen die het gevolg zijn van significante tekortkomingen in de interne beheersing, frauderisico's met zich meebrengen of naar onze mening onder uw aandacht zouden moeten worden gebracht. Er zijn in het controleproces geen afwijkingen geconstateerd die op grond van het bovenstaande gerapporteerd zouden moeten worden.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Controlebevindingen en actualiteiten
- Procesbeheersing
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- **Automatiseringsomgeving**
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

7. Automatiseringsomgeving

In overeenstemming met artikel 2:393 van het Burgerlijk Wetboek delen wij u mee dat er naar aanleiding van de controle van de jaarrekening geen zaken betreffende de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn op te merken.

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.

Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Hiervoor is een specifiek daarop gericht onderzoek noodzakelijk. Gelet op de beperkte mate van geautomatiseerde beheersmaatregelen in uw organisatie is een dergelijk onderzoek niet noodzakelijk voor de uitvoering van onze werkzaamheden. Uit onze controle zijn geen bijzonderheden gebleken waarop wij u via deze rapportage willen attenderen.

8. Onafhankelijkheid gewaarborgd

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Controlebevindingen en actualiteiten
- Procesbeheersing
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

De beroepsorganisatie van accountants NBA heeft de voorschriften in het kader van de onafhankelijkheid opgenomen in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO). De naleving van de beroepsregels, waaronder de ViO is in de organisatie van Eshuis Registeraccountants ingebed.

Op basis van onze toetsing aan deze verordening concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij Stark voldoende is gewaarborgd. Wij hebben het afgelopen jaar geen andere opdrachten voor u uitgevoerd dan de controle van de jaarrekening en de direct daarmee samenhangende werkzaamheden.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Controlebevindingen en actualiteiten
- Procesbeheersing
- Resultaat en vermogenspositie
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

9. Afsluiting

Wij danken de medewerkers van gemeenschappelijke regeling Stark voor de samenwerking in de afgelopen periode. Wij vertrouwen er op u met dit rapport voldoende te hebben geïnformeerd. Natuurlijk zijn wij graag bereid tot het verstrekken van nadere toelichting en het beantwoorden van vragen.

Hoogachtend,
Eshuis Registeraccountants B.V.

Bijlagen:

1. Getekende controleverklaring
2. Was getekende controleverklaring in enkelvoud
3. Gewaarmerkte jaarrekening in enkelvoud